

Over de recente stikstofuitspraak van de Raad van State van 29 mei jl. is een fors aantal misvattingen in omloop. Deze zijn deels afkomstig van de overheid zelf. Ook de media, inclusief kwaliteitskranten, gaan hierin te vaak mee. Hieronder de belangrijkste 10 fabels op een rij.

Fabel	Waarom niet waar?
Koe in de wei illegaal als gevolg van de uitspraak	De uitspraak gaat over <i>“beweiden en bemesten”</i> . Dus niet alleen over beweiden. Omdat een koe in de wei veel minder ammoniak uitstoot dan een koe op stal is het eerder andersom en <i>is een koe op stal illegaal</i> . Vanwege de lagere emissie van ammoniak door de koe in de wei moet <i>de koe dus verplicht de wei in</i> , het hele jaar door, dus ook in de winter.
PAS was een oprechte poging om milieu en economie in balans te brengen	Niet waar, omdat het PAS 99% economie was en 1% milieu. Het PAS ging uit van een heel summiere vermindering van de stikstofdepositie waardoor we nog in geen honderd jaar de stikstofdepositie voldoende zouden hebben teruggebracht. Het PAS was niet minder dan een list om onder de verplichtingen uit te komen van de Habitatrichtlijn van 1992 die destijds door Nederland zelf is geconcipeerd. Nu 25 jaar later heeft Nederland deze richtlijn nog steeds niet uitgevoerd.
Kabinet moet kiezen tussen economie en milieu	Een fraai stukje demagogie van de ministeries. Niet waar, omdat er op korte en langere termijn voldoende kosteneffectieve mogelijkheden zijn om de stikstofemissie snel omlaag te brengen zodat een gezonde economische ontwikkeling heel goed mogelijk blijft. Zie hieronder.
Nederland zit nu op slot	Niet waar, omdat het bouwen van b.v. windmolenparken, woningen en bedrijfsgebouwen relatief weinig stikstof in de lucht brengt. Dit zou in één keer gecompenseerd kunnen worden door de maximumsnelheid van 130 km/uur naar 100 km/uur terug te brengen en/of kolen en biomassacentrales versneld te sluiten.
De lucht bevat bijna 80% stikstof. Die is toch onschadelijk?	Lucht bevat inderdaad bijna 80% stikstof (N ₂). Die is niet schadelijk. Met stikstofdepositie wordt depositie van stikstofverbindingen bedoeld zoals ammoniak (NH ₃) en stikstofoxiden (NO _x). Die zijn wel schadelijk voor de natuur in te hoge concentraties. Bronnen zijn landbouw, industrie, verkeer en huishoudens (cv-ketels, kachels).
Door snel de stikstofdepositie te verminderen kan natuur nog worden gered	Helaas is ook dit niet waar. Een deel van onze natuur is reeds zwaar beschadigd als gevolg van 60 jaar overbelasting met stikstof, zoals een deel van de Veluwe, de Peel, etc. Ecologen geven aan dat alleen gedeeltelijk herstel nog mogelijk is op voorwaarde dat de stikstofdepositie zo snel mogelijk omlaag gaat.
Veel stikstof komt uit het buitenland en verpest hier onze natuur	Het klopt dat er ook stikstof vanuit het buitenland naar Nederland komt. Echter, omgekeerd ook. <i>Er wordt vanuit Nederland meer stikstof naar de buurlanden geblazen dan omgekeerd</i> . Een ijzeren gordijn zoals PVV voorstelt zal dus averechts werken. Nederland verpest met dit overschot daardoor ook natuur in het buitenland door onze veel te hoge stikstofemissies.
Herstelmaatregelen in het PAS zijn nu ook stil komen te liggen	Onjuist, deze maatregelen om de natuur “robuuster” te maken, zoals grondwaterstandverhoging gaan gewoon door in een overigens veel te laag tempo. Andere maatregelen zoals “afplaggen” staan zwaar ter discussie omdat ze de problemen eerder lijken te verergeren. Herbezinning is ook hier dus noodzakelijk.
Salderen is een oplossing om alles vlot te trekken	Dit wordt ten onrechte aangeraden door sommige juristen. Echter, zij vergeten dat het PAS juist was uitgevonden omdat salderen een enorme bureaucratie tot gevolg had en leidde tot zwendel. Daarom is het PAS bedacht als list om gewoon door te gaan. Salderen zou betekenen: teruggaan naar een bewezen niet werkend en fraude gevoelig systeem.
Uitspraak van Raad van State kwam totaal onverwacht	Onjuist, de uitspraak van het Europese Hof van 7 november 2018 was al een duidelijke aanwijzing dat het PAS zou gaan sneuvelen. De overheid heeft ervoor gekozen om in de periode tussen 7 november 2018 en 29 mei 2019 gewoon door te gaan met vergunningverlening met onverantwoord hoge stikstofemissies. De Tweede Kamer heeft hier terecht de zere vinger op gelegd.

Van groot belang is om de stikstofproblematiek integraal te bekijken vanuit onder andere ook een klimaat bril. Er is een aanzienlijke mate van synergie tussen het oplossen van de stikstofproblematiek en de klimaatcrisis.

Maatregelen op de korte termijn:

1. Op zo kort mogelijke termijn de maximumsnelheid op snelwegen verlagen naar 100 km/uur. Dit leidt ook tot minder CO₂, minder files, minder luchtverontreiniging rondom snelwegen, minder ernstige ongevallen, kortom: in alle opzichten een win-win maatregel. Vergeet niet om ook te gaan handhaven op maximumsnelheid.
2. Kolencentrales zijn megabronnen van CO₂ en van stikstofverbindingen (NO_x). De NO_x-emissie kan met relatief eenvoudige maatregelen gehalveerd worden. Natuurlijk is helemaal sluiten een betere oplossing, ook vanuit de optiek van klimaat. Indien dit niet gebeurt dan zo snel mogelijk de NO_x-emissie halveren.
3. Stop de uitbreiding van biomassacentrales: na kolencentrales zijn dit de nieuwkomers onder de grote bronnen van NO_x en ammoniak. Er zitten nog veel nieuwe biomassacentrales in de pijplijn. Stop met onmiddellijke ingang de subsidiekraan voor houtstook, probeer reeds toegezegde subsidies in te trekken of af te kopen, en scherp de nu bestaande onnodig ruim zijnde emissienormen voor NO_x- en ammoniakemissies uit biomassacentrales flink aan.
4. In de industrie zijn NO_x- en ammoniak emissies in de afgelopen 10 jaar al substantieel gereduceerd. Echter, een verdere reductie is zeker mogelijk.
5. Schrap de plannen voor luchthaven Lelystad. Idem uitbreiding van vliegveld Eindhoven. De vliegtax naar tenminste € 50/ticket verder oplopend naar € 100/ticket. Dan zal ook de stikstofemissie van Schiphol gaan afnemen.
6. Stop de projecten A27 en A15. Meer snelweg leidt alleen maar tot meer autokilometers en dus CO₂ en stikstof. Er zijn goede alternatieven voor meer asfalt.
7. De Nederlandse veehouderij levert minder dan een half procent van het nationaal inkomen, terwijl zij voor 10 procent bijdraagt aan broeikasgasemissies. De landbouw draagt voor meer dan 90 procent bij aan de emissie van ammoniak in Nederland¹. De belangrijkste bronnen zijn veestallen, toediening van dierlijke en kunstmest, beweiding en mestopslag. Wanneer de kosten van milieu- en klimaatschade worden verdisconteerd, is het rendement van de veehouderij zelfs negatief. TNO berekende dat de toegevoegde waarde van de varkenshouderij 2,7 miljard euro is, terwijl de maatschappelijke kosten door belasting van natuur en milieu 4 miljard bedragen². De bijdrage aan de werkgelegenheid is heel beperkt. De situatie is compleet uit de hand gelopen zoals de Rekenkamer pas nog concludeerde. Problemen betreffen: roofbouw als gevolg van productie van diervoedsel in andere landen, in Nederland een gigantisch mestoverschot dat niet oplosbaar is met mega mestvergisters, veel te veel pesticiden gebruik, problemen met dierenwelzijn, grondwaterverontreiniging met nitraat, fosfaat, pesticiden, antibiotica, etc. Dit is alleen oplosbaar door over te gaan naar circulaire landbouw en een substantiële krimp van de veehouderij met in eerste instantie tenminste 50% vermindering van het aantal dieren. Ga eindelijk over op grondgebonden veeteelt. Dan kunnen veel andere regels worden geschrapt.
8. Scherp de normen aan voor NO_x-emissie van CV-ketels en houtkachels, ontmoedig open haarden.
9. Probeer een nationaal stikstofakkoord tot stand te brengen met alle stakeholders.

Maatregelen op middel en lange termijn:

1. Houd met formulering van beleid en met de voorbereiding van projecten altijd rekening met zowel effecten op CO₂ (klimaat) als ook de stikstofemissie (stikstofdepositie).
2. Kan de burger/consument ook iets doen: jazekeer, leefstijlverandering: eet meer plantaardig, vlieg minder, rijd minder auto, ga toch fietsen!

Johan Vollenbroek/MOB/24 juni 2019

¹ <https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/omgevingsthema/ammo/>

² <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/veehouderij-is-zo-goed-als-failliet~b0240189/>; Dit stuk is onder-
schreven door 28 hoogleraren